

► Kleinzoon Seyss-Inquart verwerpt nazi-verleden opa

‘Hij werd erger tijdens zijn jaren in Nederland’

Vandaag 75 jaar geleden werd Arthur Seyss-Inquart in Neurenberg opgehangen. Zijn kleinzoon Helmut nam afstand van zijn opa. „Het heeft mijn positie in de familie moeilijker gemaakt.”

Chris van Mersbergen

Amsterdam

Helmut Seyss-Inquart had er niet bewust bij stilgestaan. Maar inderdaad, herinnert hij zich door het telefoontje vanuit Nederland, zaterdag (vandaag dus) is het 75 jaar geleden dat zijn opa, Arthur Seyss-Inquart, werd opgehangen. De Oostenrijker, in 1940 door Adolf Hitler aangesteld als rijkscommissaris van Nederland, werd tijdens het Proces van Neurenberg veroordeeld voor oorlogsmisdrijven en misdaden tegen de menselijkheid.

In tegenstelling tot een groot deel van zijn familie nam kleinzoon Helmut Seyss-Inquart afstand van zijn grootvader. „Er is in de familie altijd weinig over hem gesproken, en dat is nog steeds zo. Mijn vader en mijn twee tantes (de drie kinderen van Arthur Seyss-Inquart, red.) zijn altijd bij het standpunt gebleven dat hun vader niet anders kon dan wat hij heeft gedaan, dat hij het goed bedoeld heeft. Maar mij is na mijn jeugd door zelfstudie duidelijk geworden dat dit niet waar is. Mijn opa is tot na de dood van Hitler overtuigd gebleven van het nazisme. Hij heeft zelfs tijdens het proces in Neurenberg nooit enige spijt betuigd.”

De Oostenrijkse historicus Johannes Koll schreef in 2015 een vuistdikke biografie over Arthur Seyss-Inquart, een van de bekendste Oostenrijkse nazi's. Koll vond het fascinerend hoe een zeer intelligente advocaat uit een 'goed katholiek nest' zich kon ontwikkelen tot zo'n fanatieke nazi. „Hij is na zijn jeugd geradicaliseerd, kun je zeggen. Hij was iemand die qua karakter misschien eerder zocht naar geweldloze oplossingen. Maar als het moest, twijfelde hij geen seconde om radicaal geweld te gebruiken. Gedurende zijn jaren in Nederland werd dat steeds erger. Hij heeft er mede voor gezorgd dat een heel groot deel van de Nederlandse Joden is omgekomen, en heeft met veel geweld het verzet onderdrukt. Ook was hij met een blokkade van transport over water hoofdverantwoordelijk voor de Hongerwinter.”

Arthur Seyss-Inquart heeft tot de laatste seconde nooit getwijfeld aan zijn verwerpelijke idealen, stelde Koll na uitgebreid archiefonderzoek vast. „Zelfs niet in de brieven die hij vanuit Neurenberg aan zijn vrouw en kinderen schreef.” Dat iemand die goed persoonlijk contact had met zowel Hitler als SS-leider Heinrich Himmler niet wist wat er in de concentratiekampen in het oosten gebeurde, zoals de rijkscommissaris in Neurenberg betoogde, noemt zijn biografie 'grote onzin'. „Seyss-Inquart kende de details. Hij was geen nazi van de eerste rij, maar was wel onderweg in die richting. Hitler benoemde hem in zijn testament tot minister van Buitenlandse Zaken, dat zegt veel. Er was toen Hitler stierf alleen geen rijk meer over.”

Uitspreken

Voor de pas in 1956 ter wereld gekomen Helmut was de biografie van Koll een bevestiging van wat hij al wist: dat zijn opa niet had gedeugd. „Het boek bood nog meer tegenlicht aan de familievertelling dat het allemaal wel meeviel. Het heeft me goed gedaan om zo duidelijk te lezen dat ik het juist heb gezien. Het is voor mezelf ook belangrijk geweest om dat in de openbaarheid uit te spreken. Zo is het me gelukt om met mijn familie-verleden in het reine te komen. Al heeft het mijn positie in de familie moeilijker gemaakt.”

In het huis van de familie Seyss-Inquart nabij Salzburg waar later Helmut's tante Dorothea woonde, bleef al die tijd een portret hangen van Arthur Seyss-Inquart in SS-uniform. „Mijn familie koos ervoor om mijn grootvader dichtbij te houden, zonder kritische vragen te stellen. Ze hebben geen afstand genomen van

▲ 1940, Den Haag: Arthur Seyss-Inquart inspecteert het Doodskopregiment van de SS. FOTO ANP/HH/SPAARNESTAD

“**Eris in de familie altijd weinig over hem gesproken**

– Helmut, kleinzoon

▲ Arthur Seyss-Inquart schudt de hand van Adolf Hitler. FOTO ULLSTEIN BILD/GETTY

het verleden. Zo is het een hele generatie Oostenrijkers vergaan.”

Seyss-Inquart's biograaf Koll bevestigt dat Oostenrijk er lang over deed om te erkennen dat het tijdens de Tweede Wereldoorlog geen slachtoffer was, maar dat het land een actieve bijdrage leverde aan onder meer de Holocaust. „Maar in het algemeen verdwijnt de betekenis van namen als Seyss-Inquart. Weinig mensen kennen hem nog.”

Anne Frankstichting

Helmut Seyss-Inquart spande zich in het verleden actief in om zijn landgenoten te doordringen van het foute verleden van mannen als zijn opa. In 1987 was er zelfs bijna sprake van een samenwerking met de Anne Frankstichting. Dat ging niet door omdat de stichting bang was voor emoties van overlevenden van de oorlog. „Dat begreep ik natuurlijk. Anderzijds waren er ook argumenten die mij geërgd hebben”, verwijst de kleinzoon onder meer naar opmerkingen van toenmalig stichtingsdirecteur Dick Houwaart. Die noemde Helmut Seyss-Inquart een 'wankelmoedig aarzelend, nog niet met het verleden van zijn familie klaargekomen man' met een 'eigenlijk nauwelijks interessant' verhaal. „Er werd getwijfeld aan mijn intenties en integriteit. Alsof ik niet helemaal in orde was. Dat vond ik heel erg.”

Houwaart zei destijds letterlijk dat Helmut Seyss-Inquart tot het jaar 2020 niet voor de Anne Frank Stichting zou mogen werken. Nu is het 2021. Zou de kleinzoon van de gevreesde rijkscommissaris alsnog openstaan voor een gesprek? „Als ze me zouden benaderen om te praten, of een concreet idee hebben, zou ik er zeker toe bereid zijn. Ik ben niet boos op ze.”

BILTHOVEN

Vaccin helpt ook tegen deltavariant

Coronavaccins beschermen tegen overdracht van de deltavariant van het virus. Dat meldt het RIVM op basis van onderzoek met data uit augustus en september. Volledig gevaccineerde mensen die toch besmet raken, dragen het virus 63 procent minder vaak over aan ongevaccineerde huisgenoten dan besmette mensen die niet waren gevaccineerd. Bovendien draagt een besmette gevaccineerde het virus 40 procent minder vaak over op een gevaccineerde huisgenoot. Gevaccineerden lopen sowieso minder kans op besmetting met een coronavariant.

AMSTERDAM

Grishaver krijgt eretitel Officier

De initiatiefnemer van het Nationaal Holocaust Namenmonument in Amsterdam, Jacques Grishaver, is bevorderd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau. Burgemeester Femke Halsema gaf Grishaver de koninklijke onderscheiding vanwege 'zijn grote maatschappelijke inzet'. Grishaver, de voorzitter van het Nederlands Auschwitz Comité, onthulde het monument vorige maand samen met koning Willem-Alexander. In het kunstwerk staan alle namen van de 102.000 Nederlandse slachtoffers van de Holocaust.

PARIJS

Frankrijk herdenkt onthoofde Paty

De onthoofde leraar Samuel Paty is massaal herdacht op scholen in heel Frankrijk. Het is vandaag een jaar geleden dat hij werd vermoord vanwege het tonen van spotprenten van de islamitische profeet Mohammed tijdens een les maatschappijleer. Op veel scholen hielden leerlingen en leraren een minuut stilte. Er zijn ook debatten gehouden en documentaires getoond over de rol en invloed van religie in de maatschappij. Vandaag zijn er herdenkingen. Paty werd op 16 oktober 2020 op straat onthoofd door een geradicaliseerde vluchteling uit Tsjetsjenië.